

- ської РСР від 19 грудня 1973 р. № 2148-VIII [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_042.
13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» (справа про безоплатну медичну допомогу) від 29 травня 2002 року № 10-рп/2002 // Офіційний вісник України. — 2002. — № 23. — Ст. 1132.
  14. Програма надання громадянам гарантованої державою безоплатної медичної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 955 // Офіційний вісник України. — 2002. — № 28. — Ст. 1324.

Анотація

Зогий І. М. Нормативне закріплення принципів медичної допомоги в Україні. — Стаття.

Стаття містить аналіз міжнародно-правових стандартів та законодавства України у галузі охорони здоров'я на предмет закріплення принципів медичної допомоги. Проаналізовано співвідношення норм-принципів медичної допомоги та норм, що регулюють порядок її надання.

Ключові слова: медична допомога, принципи медичної допомоги.

Аннотация

Зогий И. Н. Нормативное закрепление принципов медицинской помощи в Украине. — Статья.

Статья содержит анализ международно-правовых стандартов и законодательства Украины в сфере охраны здоровья на предмет закрепления принципов медицинской помощи. Проанализировано соотношение норм-принципов медицинской помощи и норм, регулирующих порядок ее оказания.

Ключевые слова: медицинская помощь, принципы медицинской помощи.

Summary

Zogiy I. M. Principles of Medical Care in the Law of Ukraine. — Article.

The article is devoted to analysis of consolidation of the principles of medical care in international legal acts and the law of Ukraine, which regulate medical care. The ratio of rule of law, which are principles of medical care, and rule of law, which regulate procedure for insuring of medical care, is analyzed in this article.

Keywords: medical care, principles of medical care.

УДК 347.734:336.719.2

Ю. Ю. Казаков

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО БАНКІВСЬКУ ТАЄМНИЦЮ НА ПРАКТИЦІ

В сучасних умовах розвитку суспільства особливого значення набуває інформація. Причому особливу роль посідає питання, пов'язане з безпекою інформації в процесі її збереження та передачі даних. Не залишається жодних сумнівів, що в сфері права на перший план виходить саме інформаційне право, в якому відокремлюються три основні об'єкти захисту, зокрема право на інформацію з обмеженим доступом.

Це цілком зрозуміло з погляду на глобальний характер сучасної фінансової системи, окремі ланки якої пов'язані між собою міжнародними телекомунікаційними мережами, що, з однієї сторони, є великим позитивним чинником для економіки та розвитку в глобальному розумінні. Однак звернімо увагу на те, що можливості, які є позитивними на перший погляд (широкий спектр фінансових інструментів, безкордонні перекази, безперешкодна фінансова взаємодія без обмежень часу та засобів, велика кількість гравців фінансового ринку та ін.) містять певну низку загроз, а саме шляхи до зловживання правовими аспектами обмеженого доступу до інформації, перешкоди на шляху регламентування операцій та прозорості відносин. Тобто цей фактор вимагає відповідного реформування та адаптації законодавства з урахуванням постійних змін, що відбуваються на міжнародній арені.

По-перше, вказані аспекти особливої актуальності набувають в контексті європейської інтеграції, а саме вимоги, які є необхідні до виконання Україною. Оскільки даний напрям вважається за пріоритетний, постає питання про гармонізацію національного законодавства з метою приведення його, по-перше, у відповідність до міжнародних стандартів та вимог Європейського Союзу. Дана категорія є також актуальною у глобальному розумінні: задля стимулювання міжнародної інвестиційної діяльності, залучення інвестиційних коштів, ведення міжнародних валютних та торгівельних операцій та інших варіацій міжнародної взаємодії. По-друге, не тільки питання європейської інтеграції, а й присутня внутрішня проблема держави у науковому супроводі, моніторингу, вдосконаленні законодавства про інформацію з обмеженим доступом задля забезпечення гармонізації, прозорості та захисту суб'єктів праввідносин з приводу інформації з обмеженим доступом. Причому постає декілька завдань перед законодавчою системою: з однієї сторони, забезпечити захист суб'єктів, які є власниками інформації з обмеженим доступом, або які мають безпосереднє відношення, є користувачами вказаної категорії інформації, з іншої сторони, потрібен захист від несанкціонованого доступу, тобто збереження конфіденційності для захисту суб'єктів, які можуть постраждати від зловживання, або несанкціонованого доступу до інформації. В тому числі слід ураховувати, що власники інформації з обмеженим доступом можуть скористатися забезпеченням конфіденційності у власних, злочинних цілях.

Думається, що головною проблемою в застосуванні законодавства про банківську таємницю є той факт, що інститут банківської таємниці є досить суперечливим і являє собою предмет майже всіх існуючих галузей права: конституційного, адміністративного, цивільного та кримінального. Це призводить до певних ускладнень в зв'язку з протиріччями ключових аспектів вказаних різновидів права.

Значними для дослідження стали праці таких вчених, як М. М. Агарков, Ю. А. Вайденгаммер, А. В. Венедиктов, І. С. Гуревич, А. М. Екмалян, Л. Г. Єфимов, Е. Б. Краманов, Е. А. Суханов, А. О. Селіванов, М. Г. Скарженовський, Г. А. Тосунян, Р. А. Халфіна, С. Д. Ципкіна та ін.

Об'єктом даного дослідження є особливості застосування законодавства про банківську таємницю на практиці.

Предметом дослідження виступає актуальність законодавства про банківську таємницю в практичному розрізі.

Мета статті полягає в з'ясуванні проблем і протиріч і прогалин у законодавстві про банківську таємницю з метою їх усунення.

Вважається, що основним нормативним актом, що регулює питання взаємодії з такою категорією інформації з обмеженим доступом, як банківська таємниця, є Закон України «Про банки і банківську діяльність», а саме ст. 62, яка визначає порядок розкриття інформації, що містить банківську таємницю [1]. Однак це не є єдиний закон, що здійснює вплив безпосередньо на процесуальні аспекти банківської таємниці.

Виходячи із ЗУ «Про банки і банківську діяльність» можна підсумувати, що інформація може бути розкрита:

1. за постановою суду;
2. у випадках, коли метою є запобігання злочину;
3. у випадках загрози національній безпеці та економічному добробуту та правам людини;
4. випадках, коли інформацію одержати іншим шляхом неможливо;
5. за власним бажанням власника.

Першу невідповідність у законодавстві можна знайти у ст. 62 Закону України «Про банки та банківську діяльність», де міститься встановлений порядок розкриття інформації, що містить банківську таємницю, та зазначений список суб'єктів, які мають на це право. Одним із цих суб'єктів є центральний орган виконавчої влади із спеціальним статусом з питань фінансового моніторингу. У законі «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» [2] вказано, що вище зазначеному органу інформація розгортається:

1. На його додатковий запит щодо фінансових операцій, які стали об'єктом фінансового моніторингу (аналізу) згідно із законодавством щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, а також учасників зазначених операцій,

2. За поданням суб'єкта первинного фінансового моніторингу (банком в даному випадку). Подання інформації стосовно операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, є обов'язком суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Що стосується об'єму інформації, то згідно ЗУ «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» у ст. 6 п. 9 зазначено, що суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний: надавати на запит спеціально уповноваженого органу додаткову інформацію з приводу копії первинних документів, на підставі яких були проведені такі операції та пов'язані з ними фінансові операції, відомості про їх учасників, а також іншу інформацію, зокрема ту, що становить банківську або комерційну таємницю, таємницю страхування, копії документів, необхідні для виконання покладених на Спеціально уповноважений орган завдань, протягом п'яти

робочих днів з дати надходження запиту. Але у листах НБУ № 4195/30450-4 та № 48-012/738-9223 «Про взаємодію з запитами Державного департаменту фінансового моніторингу» [3], де звертається увага та конкретизується те, що надання інформації, яка не стосується наведених операцій, зокрема інформації про рух коштів за рахунком клієнта, копії анкети клієнта та документів, що стосуються його ідентифікації, згідно ст. 60 із ЗУ «Про банки і банківську діяльність» цілком відносяться до банківської таємниці. Це зауваження є доцільним та навіть свідчить про можливість відповідальності за розголошення банківської таємниці, що передбачено законом.

Таким чином, ми спостерігаємо суттєву суперечність і невизначеність у законодавстві. В тому числі, вважаємо, що листи від НБУ є обмеженням дії Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму». Певні аспекти цієї суперечності були розглянуті Мандра С., який наголошує що: «зміст та обсяг інформації, що надається банком за додатковим запитом ДДФМ, мають бути достатніми для здійснення цим органом своїх функцій. Зокрема, ця інформація, на вимогу вказаного органу, повинна містити як відомості про осіб, котрі здійснюють фінансову операцію (зокрема, анкету клієнта та іншу інформацію, що стосується ідентифікації клієнта банку), так і відомості про обставини її здійснення (зокрема, про рух грошей на банківських рахунках)» [4]. З автором можна погодитись, що банки повинні сприяти здійсненню своїх зобов'язань органами ДДФМ. Однак інформація про рух грошових коштів, обставини здійснення операцій — є цілком інформацію категорії банківської таємниці і не повинна підлягати розголошенню та наданню.

В Законі України «Про інформацію» ст. 5 говорить про те, що кожен має право на вільний доступ до інформації, і хоча вказано, що реалізація даного права на інформацію не повинна порушувати інші права, свободи та інтереси громадян, права та інтереси юридичних осіб, не згадується навіть поняття «конфіденційності» та обмеження доступу [5]. В ст. 6 пункт 2 зазначено, що право на інформацію може бути обмежено законом, в тому числі для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно. У ст. 11 вказано, що «Не допускаються збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та захисту прав людини. До конфіденційної інформації про фізичну особу належать, зокрема, дані про її національність, освіту, сімейний стан, релігійні переконання, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження». Це вже суперечить вимогам Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму».

Також уваги заслуговує ст. 16 «Податкова інформація», яка наголошує на доступі контролюючих органів до інформації. Визначення «податкової інформації» повністю збігається у Законі України «Про інформацію» і Податковому кодексі (ст. 14.1.171 Податкового кодексу) [6]. Слід відзначити, що даний збір

характеризується повною відповідністю конкретного визначення та містить перехресні посилання. Треба зазначити, що вважається за потрібне в процесі розгляду специфіки застосування законодавства про банківську таємницю звернути увагу на даний документ, а саме Податковий Кодекс України, оскільки це один з досить впливових елементів законодавства, становить вагомий інтерес для банківської сфери (кредитування та ін.), податкові органи мають право доступу до банківської інформації. Отже, у ст. 17.1.9 Податкового кодексу в правах платника податків зазначено, що він має право на нерозголошення контролюючим органом (посадовими особами) відомостей про такого платника без його письмової згоди та відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, державну, комерційну чи банківську таємницю та стали відомі під час виконання посадовими особами службових обов'язків, крім випадків, коли це прямо передбачено законами.

В свою чергу у ст. 20.1.35 зазначено про можливість надання інформації іншим органам державної влади та органам фондів обов'язкового державного соціального страхування відповідно до закону. А в ст. 21.1.6 заборонено розголошення інформації, що одержується, використовується, зберігається під час реалізації функцій, покладених на контролюючі органи. В тому числі в ст. 63.12 зазначено, що інформація використовується з урахуванням обмежень, передбачених для податкової інформації з обмеженим доступом. В ст. 70.12 вказані випадки використання реєстраційного номеру, в тому числі наголошується при наданні Національним банком, банками та фінансовими установами. В ст. 72 про збір податкової інформації зазначено, що одним з джерел інформації є банки, фінансові установи, які забезпечують інформацією про наявність та рух коштів на рахунках платника податків. Процес доступу до інформації, зазначений в ст. 73.3, містить дані про підстави, на яких надається інформація: «письмовий запит надсилається... за наявності хоча б однієї з таких підстав: 1) виявлено факти порушення податкового, валютного законодавства, законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на органи державної податкової служби; 2) для визначення рівня звичайних цін на товари ...; 3) в інших випадках, передбачених цим Кодексом». По-перше, до обов'язків податкової служби не відноситься вказане в пункті 1. По-друге, пункт 3 знову ж залишає простір, який призводить до відсутності конкретики та чіткого визначення випадків, які є прийнятними для подання запиту. Також тут зазначено, що інформація на запит органу державної податкової служби надається Національним банком України, іншими банками безоплатно у порядку і обсягах, встановлених Законом України «Про банки і банківську діяльність», а порядок отримання визначається Кабінетом Міністрів України.

В Законі України «Про банки і банківську діяльність» вказано, що відносини банку з клієнтом регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та угодами (договорами) між клієнтом та банком (ст. 55). Однак треба зазначити, що на відносини банку з

клієнтом здійснюють вплив безліч інших документів законодавчого характеру. В тому числі в Законі України «Про банки і банківську діяльність» в ст. 60 (Банківська таємниця) вказано, що «інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третіми особами при наданні послуг банку, є банківською таємницею». До банківської таємниці також відносяться відомості про рахунки, операції, фінансово-економічний стан, відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, в тому числі і інформація, що збирається про клієнта чи банки під час банківського нагляду. Як приклад в ст. 62 вказано, що банк надає інформацію органам державної податкової служби на їх письмову вимогу. Однак вказано, що «щодо наявності банківських рахунків». Тобто коло інформації, що може бути надана органам податкової служби, обмежено виключно наявністю банківського рахунку. А в Податковому кодексі перелік даних, які вимагаються, значно ширший. При цьому в ст. 128 вказані санкції у разі неподання або подання з порушенням строку банками чи іншими фінансовими установами інформації органам державної податкової служби. В тому числі спостерігаються суттєві розбіжності в визначенні процесу надання доступу до інформації, яка є банківською таємницею.

Висновки.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що більшість законів та нормативно-правових актів, що стосуються поняття конфіденційної інформації, зокрема банківської таємниці, містять певне коло протиріч, що призводить до некоректного застосування законодавства на практиці, а в деяких випадках навіть роблять неможливим його коректне застосування. Слід також наголосити на тому, що вказані проблеми, на мій погляд, містять загрозу використання законодавства в злочинних випадках в силу його неоднозначності та наявності протилежних, конфліктних елементів.

Треба відзначити, що цілком очевидно є необхідність:

1. Створення універсального законодавчого документа, що був би універсальним і єдиним для закріплення правових аспектів взаємодії з інформацією, що має обмежений доступ. Причому є необхідність у законодавчих актах стосовно відповідних видів інформації з обмеженим доступом.

2. Формування наступних універсальних визначень та їх розширеного, вичерпного тлумачення: «банківська таємниця», «інформація з обмеженим доступом», «конфіденційна інформація». Причому доцільним є чітке розмежування вказаних понять, точне формулювання та розподіл інформації за видами.

3. Внести зміни до Закону України «Про інформацію» щодо конкретних термінів, які визначають різні види інформації. В тому числі думається, що доцільним буде встановлення порядку доступу для кожного окремого виду інформації з обмеженим доступом з відокремленням конкретних випадків, термінів, в які може надаватися доступ, та визначенням конкретизованого кола осіб, які можуть отримати необхідний доступ до інформації.

Метою виконання даних рекомендацій є вдосконалення законодавчої бази задля стимулювання банківської діяльності, підвищення прозорості суб'єктів

відносин в господарчій та інших сферах, виключення конфліктних та суперечливих моментів в законодавстві задля забезпечення, з однієї сторони, ретельного збереження та забезпечення конфіденційності, з іншої сторони, запобігання використанню законодавства у злочинних цілях.

Література

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» Документ 2121-14, поточна редакція від 16.06.2011 на підставі 3024-17, 3394-17, чинний. [Електронний документ] Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=2121-14>. Дата доступу: 15.07.2011
2. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 1, ст. 2. [Електронний документ] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=249-15>. Дата доступу: 15.07.2011.
3. Лист Міністерства фінансів України № 22-31-186 від 25.10.04 р. [Електронний документ] Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=49607&cat_id=49606. Дата доступу: 15.07.2011.
4. Мандра С. «Порядок розкриття інформації, що містить банківську таємницю: колізійні проблеми застосування законодавства». Юр. газета. — № 15 (75) 10 серпня 2006 року. [Електронний документ] Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/article/144/>. Дата доступу: 15.07.2011.
5. Закон України «Про інформацію». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст. 650. [Електронний документ] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>. Дата доступу: 15.07.2011.
6. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112. [Електронний документ] Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>. Дата доступу: 15.07.2011.

Аннотация

Казаков Ю. Ю. Проблемы применения законодательства о банковской тайне. — Статья.

В статье рассматриваются актуальные вопросы, связанные с изменением, а именно повышением, требований современных условий развития национальной и международной экономики государства, стремительного развития международного взаимодействия новое значение приобретают аспекты регулирования банковской деятельности, а именно организация и обеспечение ее функционирования. Данная статья посвящена именно практической стороне применения законодательства о банковской тайне как со стороны защиты конфиденциальности данных, так и во избежание использования в преступных целях.

Ключевые слова: банковская тайна, законодательство о банковской тайне, информация.

Анотація

Казаков Ю. Ю. Проблеми застосування законодавства про банківську таємницю. — Стаття.

Стаття присвячена розгляду актуальних питань, пов'язаних зі зміною, а саме підвищенням, вимог сучасних умов розвитку національної та міжнародної економіки держави, стрімкого посилення розвитку міжнародної взаємодії нового значення набувають аспекти регуляції банківської діяльності, а саме організація та забезпечення її функціонування. Дана стаття присвячена саме практичній стороні застосування законодавства про банківську таємницю як зі сторони захисту конфіденційності даних, так і з метою запобігання використанню зі злочинними намірами.

Ключові слова: банківська таємниця, законодавство про банківську таємницю, інформація.

Annotation

Kazakov Y. Y. Problems of application of legislation on banking secrecy. — Article.

The article is devoted to consideration of relevant issues, according to the change, namely increase, of demands of current conditions of national and international economy development of the state, instant progress of international interaction new meaning of aspects of bank activity is gained, especially organization and safeguarding of its functioning. The aim of the present research is to expose the key contradictions, obstacles and problem points in the context of practical usage of bank secrecy law.

Keywords: bank secrecy laws on banking secrecy, information.

УДК 346.51(477)

І. П. Поповська

**ПРАВОВІ ПРИНЦИПИ РОЗРОБЛЕННЯ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

Актуальність дослідження правових принципів розроблення програм розвитку господарської діяльності обумовлена тим, що значна більшість відповідних програм в Україні — це декларації, які відірвані від свого економічного обґрунтування та в яких завдання не пов'язані з комплексом заходів організаційного та фінансового характеру.

У процесі розроблення та реалізації програми можуть брати участь різні суб'єкти: державні органи, організації, установи, фонди, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарської діяльності державного і приватного секторів економіки. Але на яких принципах здійснюється розроблення державних і регіональних програм, забезпечення їх реалізації, на яких умовах суб'єкти господарювання вступають у відносини з державою при програмному регулюванні господарської діяльності, законодавство не надає відповіді, яка могла б викликати інтерес і довіру суб'єктів господарювання до програм. Разом із тим це необхідно, щоб «уникнути диктату держави щодо учасників реалізації програми, з одного боку, а також не обов'язковості її учасників щодо виконання взятих на себе зобов'язань» [1, 92–93].

Ступінь наукової розробки проблеми. Окремі аспекти програмного регулювання господарської діяльності досліджувались такими теоретиками, як: В. К. Мамутов, Г. Л. Знаменський, О. П. Подцерковний, В. П. Марущак, В. В. Добровольська, О. А. Беляєвич, В. С. Мілаш, Д. М. Стеченко та ін. Однак комплексного дослідження системи принципів розроблення програм розвитку господарської діяльності не здійснювалося.

Разом з тим саме у принципах розроблення програм розвитку господарської діяльності знаходить своє вираження сутність програмного регулювання. Як ґрунтовно зазначає Ю. В. Кудрявцев, правовий принцип (виражений мінімум тексту) містить набагато більше інформації, ніж конкретна і багатослівна норма [2, 98]. Принципи покликані відіграти роль важливого приводу